

Naturvårdsverkets ärendenr: NV-07348-19

VERKSAMHETSPLAN för
naturum Vattenriket

2019-12-10

Förslag till verksamhetsplan för naturum *Vattenriket* År 2020 År 2021-2024

Under 2020 ska första etappen av Skåneleden Vattenriket invigas.
Foto: Håkan Östberg

Naturum ligger mitt i Biosfärområdet och visar vägen ut i Vattenriket.
Foto Patrik Olofsson/N

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike omfattar i stort sett hela Kristianstads kommun. Här finns nästan alla svenska naturtyper i ett landskap som präglats av människan genom tiderna. Mitt i biosfärområdet ligger naturum Vattenriket.

Den mäktiga Helge å flyter tvärs igenom landskapet och fångar upp små vattendrag från åsarna och slätten. Här och var buktar den ut i Araslövssjön och Hammarsjön innan den når Hanöbukten. Ån kantas av våtmarker och strandängar. Men Vattenriket är inte bara vått, här finns både lummiga ädellövskogar och torra sandiga odlingsmarker.

Den omväxlande naturen ger många olika miljöer för djur och växter att leva i. Vattenriket är ovanligt artrikt och en riktig hot spot för hotade arter. Området täcker mindre än två promille av Sveriges yta, men på denna lilla plätt lever hela 20 procent av landets hotade arter!

Kristianstads kommun har åtagit sig att verka för att Vattenriket ska vara ett bra hem åt både natur och människor. I olika projekt hjälper biosfärkontoret djur och växter att leva vidare, samtidigt som människor får möjlighet att ta del av naturens nyttor utan att förstöra dem. För att kunna göra det behöver vi lära mer om landskapet och naturen. En del i arbetet är att ta fram och sprida ny kunskap. Biosfärkontoret inventerar, ger ut rapporter, samarbetar med forskare och håller konferenser.

Tillsammans med föreningar, företag och markägare tas hållbara lösningar fram för att både bevara och nyttja landskapets värden. Vi anlägger våtmarker och rör om i sanden. Många arter och välfungerande ekosystem gör att vi klarar klimatförändringar och andra utmaningar bättre. Genom att hjälpa människor att uppleva naturen får vi fler med på tåget. Vi har 21 besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal och restaurang. Här berättar vi hur biosfärområdet fungerar och visar vägen ut i Vattenriket.

Vi kallar arbetet för biosfärarbete. Glädjande nog ser vi goda resultat! Vid besöksplats Pulken samsas tranor, skådare och lantbrukare. Malen simmar åter i Helge å och uttern fiskar utanför naturum. I dag ses områdets våtmarker inte längre som vattensjuka utan vattenrika. Ett kvitto på en ny attityd till hur vi kan använda naturens resurser!

Innehåll

1.	SYFTE	6
1.1.	Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer	6
1.2.	Lokala och regionala syften för det egna naturumet	6
2.	MÅL	7
2.1.	Mål 2020	7
2.2.	Mål 2021-2024	9
2.3.	Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer	9
2.4.	Målgrupper för det egna naturumet	10
3.	ANALYS AV RISKER/MÖJLIGHETER	11
3.1.	Nuläge	11
3.2.	Möjligheter	11
3.3.	Risker	12
4.	NATURUMS VERKSAMHET	13
4.1.	Övergripande planering för nästa år	13
4.2.	Teman	13
4.3.	Programverksamhet	14
4.4.	Tillfälliga utställningar	16
4.5.	Kommunikationsinsatser	16
5.	PERSONAL	16
6.	KOMPETENSUTVECKLING AV PERSONAL	17
6.1.	Nästa år	17
6.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2021-2024)	18
7.	PLAN FÖR FÖRNYELSE AV FAST UTSTÄLLNING	18
7.1.	Nästa år	18
7.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2021-2024)	18
7.3.	Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning	18
7.4.	Förankring	18
8.	FASTIGHET/LOKALER	19
8.1.	Nästa år	19
8.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2021-2024)	19
9.	ANNAN UTVECKLING	19
9.1.	Nästa år	19
9.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2021-2024)	22
10.	UPPFÖLJNING	26
10.1.	Besökarundersökningar	26
10.2.	Naturumstatistik	26
10.3.	Tankelistning	26
10.4.	Övrigt	26
11.	BUDGET FÖR NATURUM	26

Sammanfattning

Naturum Vattenriket går in i det tionde verksamhetsåret med välbesökta programpunkter och med en uppskattad, upplevelserik utställning. Under 2020 är årstemat för andra året i rad *"Upplev Vattenriket"*. Vi kommer att fokusera på alla fina upplevelser, besöksplatser och arter som finns i Vattenriket. Vår verksamhet i Vattenriket bygger på sex kärnvärden: *artrikt, kunskapsrikt, idérikt, upplevelserikt, glädjerikt och Vattenrikt*- och det kommer att genomsyra år 2020.

Några av de viktigare dragen i verksamhetsplanen för 2020 beskrivs nedan

PUBLIKA AKTIVITETER:

- Vi fortsätter att ha **publika föredrag** på lördagar. Vi fortsätter ha en stor bredd utifrån mottot "inte bara för Fjällrävenfolket". Under våren har vi till exempel ett kombinerat föredrag och körkonsert om vårt ömtåliga hav.
- **Tranornas B&B** vid Pulken är som vanligt en stor och viktig insats under våren. I år kommer vi att ha **Trankalas** lördagen den 28/3.
- Under året fokuserar vi på **att visa vägen ut**. Naturvägledarna kommer att flytta ut och erbjuda sina bästa aktiviteter: skogsbad, måla natur och myllrande mångfaldsupplevelser på olika besöksplatser i Vattenriket.
- Vår stora invigning under 2020 är första etappen av **Skåneleden i Vattenriket** invigs under stadens födelsedag och biologiska mångfaldsdagen 22/5 med festligheter och vandring vid Vattenrikets besöksplats Norra Lingenäset.
- Under sommaren fortsätter vi med **dagliga aktiviteter** i naturums närområde. Det blir håvning vid håvningsbryggan, qigong, och spångsafari bland annat.
- Vi knyter an till kultur och musik genom **Musik i redet** med sina sex konserter.
- Höstprogrammet kommer att **fortsätta vårt fokus på upplevelser** i Vattenriket. Vi planerar för ett **vandringsevent** tillsammans med STF på Vandringens dag samt aktiviteter under Framtidsveckan i vårt kommande **skräpplockarprojekt**.
- I november genomförs den årliga **forskningskonferensen BIOSFÄR 2020**.
- **Naturum fyller 10 år** den 27/11 och det kommer såklart att firas. Kanske blir det en invigning av en ny upptäckarhörna under dagen och en eldig aktivitet framåt kvällen.

BOKNINGSBARA AKTIVITETER

- Ett nytt bokningsbart föredrag "Upplev Vattenriket" lanseras.

PEDAGOGISK VERKSAMHET

- Vi fortsätter lansera de nya pedagogiska verktygen för att jobba med ekosystemtjänster i praktiken med elever och lärare.

- Vi fortsätter såväl samarbetet med Vattenrikets ekologer tillsammans med gymnasieelever.
- Vi kommer att vara delaktiga i de två nationella nätverken för sötvattenpedagogik samt marin pedagogik.
- Vi kommer att vara delaktig i Biosfärutmaningen, gemensam för alla Sveriges biosfärområden.
- Biosfärläggret genomförs för tionde gången under sommarlovets andra vecka.

UTSTÄLLNING OCH INFORMATION

- Modulen **Biosfär** kompletteras med 2019 års händelser under januari.
- En ny interaktiv del i läshörnan i utställningen, "**Ring Vattenriket**" lanseras under hösten.
- En ny **besöksplatsmodul** tas fram under året. I den kan man klicka vidare till samtliga besöksplatser och ta del av stillbild och rörligt material. Filmen "tidsresa på Lillö" ingår i modulen.
- Vi planerar för att skapa en **upptäckar- eller forskarhörna** där vi sätter interaktiviteten högt. Bland annat kommer vi att köpa in ett fantastiskt videomikroskop till detta.
- Vi kommer fortsätta vår översyn och komplettering av **belysning** i utställningen.
- Vi gör om skyltar efterhand med **QR kod till engelska** och tyska texter.

ANNAN UTVECKLING

- Vi fortsätter projektet **Tranvärdar vid Pulken** tillsammans med lokala föreningar.
- Vi fortsätter utveckla samarbetet med kommunens **turismverksamhet**.
- Om vi får positivt gensvar på vår **LONA-ansökan** kommer vi att arbeta på bred front för att öka upplevelserna längs Vattenrikeleden.
- **Utställningskatalog**. Vår första utställningskatalog är slut och vi måste göra en helt ny produkt.
- **Handlingsprogrammet för biosfärområdet**. Behöver uppdateras och vara färdigt inför 2021.
- **Ny ryggsäck för upplevelser i Vattenriket** tas fram, småkryp på land och småkryp i vatten.

NATURUMS NÄROMRÅDE

- Vid grillplatsen utanför naturum kommer **lekskulpturer** i form av uttrar att komma på plats.
- Vi planerar för en **skattjakt** i naturums närområde.
- Naturums närområde kommer att **täckas** med magra massor för att skapa ängsmark.

Inledning

1. Syfte

1.1. Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

”Naturum är till för alla. Det ska vara en plats där man känner sig välkommen, oavsett förutsättningar eller intressen. Här ska man bli inspirerad att uppleva naturen. Här väntar en upplevelse man inte förväntade sig. När vägen till naturen går genom naturum kan besökaren förvänta sig hög kvalitet och ett mervärde. Naturum engagerar, berikar och erbjuder kunskap och upplevelser. Naturum ger besökaren en känsla av att man vill komma tillbaka, igen och igen.”

Verksamheten vid naturum ska:

- välkomna besökaren genom att vägleda om vad man kan se, uppleva och göra i området,
- inspirera besökaren till att uppleva och vistas i naturen, skapa nyfikenhet och bidra till förståelse och engagemang för natur och naturvård,
- fördjupa besökarens förståelse för naturområdet: förklara vad som hänt, händer och varför det sker,
- bidra till att öka besökarens kunskap om ett naturområdes naturvetenskapliga, natur-, kultur- och upplevelsemässiga värden samt hur människan använt sig av och påverkat naturen,
- motivera besökaren att använda naturområdet på ett sådant sätt att områdets naturvärden, kulturvärden och andra upplevelsemässiga värden bevaras långsiktigt,
- arbeta för att skola och annan undervisning ska besöka och använda naturum,
- ge information om hur tillgängligt området är, hur man tar sig dit och hur man hittar där,
- sprida kännedom om en trakts naturskyddade

1.2. Lokala och regionala syften för naturum Vattenriket

Verksamheten vid naturum Vattenriket ska:

- bidra till att Biosfärområde Vattenriket uppfyller Unescos riktlinjer för biosfärområden.
- vara den naturliga mötesplatsen i Biosfärområde Vattenriket.
- visa vägen ut i besöksområdet Vattenriket.

- vara en resurs i Kristianstads kommuns övergripande arbete med att vara en attraktiv kommun med en långsiktigt hållbar livsmiljö, till exempel genom att uppfylla målen i kommunens styrkort.
- bidra till delaktighet och engagemang för Vattenriket i bygden.
- vara en av Kristianstads stora attraktioner inom besöksnäring samt bidra till att utveckla en hållbar turism i Vattenriket.

2.Mål

2.1. Mål 2020

"För varje naturum är det viktigt att utifrån dessa syften ta fram och beskriva egna uppföljningsbara mål i verksamhetsplaneringen, prioritera bland dessa samt genomföra ett löpande utvärderingsarbete."

NATURUM SKALL VARA EN NATURLIG MÖTESPLATS OCH BESÖKSCENTER FÖR BIOSFÄROMRÅDE VATTENRIKET, vilket bland annat innebär att:

- naturum har öppet mer än 300 dagar med fri entré.
- naturum når fler än 100 000 besökare under 2020.
- naturum verkar för att konferenser och möten som rör arbetet i biosfärområdet förläggs till naturum, minst 10 större möten med anknytning till arbetet i biosfärområdet förläggs till naturum.
- naturum erbjuder naturvägledning av hög kvalitet, minst 80 grupper bokar naturvägledning under 2020.

NATURUM SKALL HA ETT RIKT OCH VARIERAT PROGRAMUTBUD FÖR ALLA ÅLDRAR OCH OLIKA MÅLGRUPPER, vilket bland annat innebär att:

- naturum erbjuder ett varierat program utifrån årets huvudtema Upplev Vattenriket, minst 400 programpunkter erbjuds under 2020.
- naturum i det arbetet samarbetar med lokala intressenter för att bredda programutbudet. I programrådet ingår minst fem externa parter.

NATURUM SKALL VISA VÄGEN UT I VATTENRIKET, vilket bland annat innebär att:

- vi fortsätter utveckla naturvägledning som verktyg och kunskapsfält.
- vi aktivt lägger programaktiviteter vid besöksplatser i biosfärområdet.
- vi är delaktiga i invigning och lansering av Skåneleden i Vattenriket.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT ÖKA DELAKTIGHETEN OCH ENGAGEMANGET FÖR VATTENRIKET I BYGDEN, vilket bland annat innebär att:

- naturum fortsätter samarbetet med vänföreningen Vattenrikets vänner och andra lokala organisationer med intresse för Vattenrikets värden.

- naturum fortsätter bidra i arbetet med att utbilda Biosfärambassadörer. Minst 20 nya ambassadörer utbildas under 2020.

NATURUM SKALL ERBJUDA VERKSAMHET FÖR FÖRSKOLA/ GRUNDSKOLA, GYMNASIUM OCH SFI SAMT UTVECKLA NYA PEDAGOGISKA METODER, vilket bland annat innebär att:

- naturum fortsätter att prioritera att ta emot skolkasser. Under 2020 arbetar vi med minst 70 skolklasser omfattande 1400 elever.
- naturum genomför ett Biosfärläger för 20 barn.
- naturum fortsätter lansera de nya pedagogiska verktygen för att jobba med ekosystemtjänster i praktiken.
- naturum fortsätter samarbetet med Vattenrikets ekologer, minst två klasser får ta del av detta i våta eller torra miljöer.
- naturum är delaktig i två pedagogiska nätverk, ett för sötvatten och ett för marinpedagogik.

NATURUM SKALL SAMARBETA MED LÄROSÄTEN PÅ UNIVERSITETSNIVÅ, vilket bland annat innebär att:

- naturum fortsätter samarbetet med Högskolan Kristianstads lärarutbildning där studenter får vara delaktiga vid vardera minst två klassbesök.
- naturum bidrar till att genomföra forskningskonferensen BIOSFÄR 2020 tillsammans med biosfärkollegor samt Högskolan Kristianstad.
- naturum fortsätter sitt samarbete kring tankelistning om ekosystemtjänster tillsammans med forskare från Högskolan Kristianstad.

NATURUM SKALL HJÄLPA TILL ATT TA FRAM OCH SPRIDA INFORMATION OM VATTENRIKET FÖR OLIKA MÅLGRUPPER, VIA OLIKA KANALER OCH SÄTT ATT KOMMUNICERA vilket bland annat innebär att:

- naturum är delaktigt i de informationssatsningar som kommer att genomföras från Biosfärkontorets sida under året. Under 2020 är det bland annat fokus på Skåneleden i Vattenriket, på vatten i Vattenriket och blommande Biosfärområde.
- naturum fortsätter använda Facebook och Instagram som kanaler för informationsspridning i vårt dagliga arbete. Under året är målet att passera 4300 följare på Facebook, 1300 följare på Instagram och 500 nya bilder taggade med #vattenriket.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT LOCKA TURISTER TILL KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM ATTRAKTION SAMT BIDRA TILL ATT MÖTEN FÖRLÄGGS I KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM BIDRAGANDE ANLEDNING, vilket bland annat innebär att:

- naturum skall fortsätta arbeta aktivt med Google My Business och Tripadvisor som verktyg och skall erhålla ett nytt Certificate of Excellence för 2020.
- naturum har nära kontakt med personal inom Kristianstads kommun som arbetar med turismutveckling för att planera gemensamma satsningar och aktiviteter. Minst en gemensam marknadsföringsinsats genomförs under året.
- naturum är en resurs i Kristianstad vid stora evenemang som förläggs till staden. Målet är att minst fem större grupper som besöker Kristianstad utifrån ett annat evenemang även besöker naturum.

2.2. Mål 2021-2024

Här beskriver ni kort i punktform vilka mål ni har för det egna naturumet under de kommande 5 åren. Målen bör vara uppföljningsbara.

- Att naturum fortsätter att uppfylla Naturvårdsverkets krav och intentioner för naturum.
- Att naturum blir en allt viktigare del som mötesplats för Biosfärområde Vattenriket.
- Att naturum fortsätter att vara en viktig del i Kristianstads kommuns prioriterade uppgifter och på så vis bidrar till Kristianstads attraktivitet.
- Att naturum fortsätter ha generösa öppettider, omfattande programutbud, pedagogisk verksamhet och naturvägledning av hög kvalitet.
- Att naturum och naturums verksamhet blir en del i kommunens arbete med folkhälsa och integration.
- Att naturum som arbetsplats är väl fungerande, har en bra arbetsmiljö, nöjda medarbetare och får "grönt ljus" i medarbetarenkät och andra arbetsmiljöutvärderingar.

2.3. Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

"Huvudsaklig målgrupp för naturumverksamheten är den breda allmänheten i alla åldrar utan speciella förkunskaper, både svenska och utländska besökare. Även återkommande eller särskilt kunniga besökare bör få utbyte av sitt besök. Detta kan ske genom fördjupningsmöjligheter och genom att verksamheten

förnyas och utvecklas med omväxlande programverksamhet och tillfälliga utställningar.”

Särskilt prioriterade grupper är:

- *Människor för vilka naturen är relativt okänd.*
- *Barn och unga. Naturvägledning och andra verksamheter anpassade för barn och unga ska finnas.*
- *De som kommer till naturum från skola och andra utbildningar.*

2.4. Målgrupper för det egna naturumet

Naturum Vattenriket skall vara en resurs för många olika målgrupper. Vi brukar använda mottot *”inte bara för Fjällrävenfolket”* för att spegla bredden som vi strävar efter. Alla målgrupper är lika viktiga för att bilda den helhet som naturum står för.

- Allmänhet, föreningar och företag från Kristianstad.
- Skolklasser och barnfamiljer i Kristianstad med omnejd.
- Turister och dagsbesökare från övriga delar av Skåne samt angränsande län.
- Besökare som vill resa klimatsmart och som väljer ta tåget till Vattenriket.
- Studiegrupper från myndigheter, företag och kommuner.
- Inflyttade kommuninvånare från andra länder.
- Utländska besökare, i synnerhet danska och tyska besökare.
- Rullstolsburna och andra besökare med funktionsvariation.
- Högskole- och universitetsstudenter från t ex Kristianstad och Lund.
- Bussbolag med större grupper.

3. Analys av risker/möjligheter

Här redovisas de risker och möjligheter som kan påverka planeringen. Analyser och omvärldsfaktorer, hur ni förbereder er på förändringar.

3.1. Nuläge

Övergripande

Naturum fortsätter att vara välbesökt med runt 100 000 besökare årligen. Café Årum drivs sedan sommaren 2017 av uppskattad restauratör.

Arbetsmiljö

Vi har ett ständigt öga på vår arbetsmiljö. Prioriterat gällande den fysiska är att öka tryggheten i receptionen och minska riskerna att bli utsatt för rån och våld. Vi utvecklar också ständigt schemaläggning, planering av tid och arbetsuppgifter för att varaktigt kunna ha en god arbetsmiljö med tillräckliga tillfällen för återhämtning.

Utställning

Förnyelsen och förbättring av utställningen pågår ständigt. I och med bytet av modulen Alla tiders vatten är nu samtliga moduler uppdaterade med nytt innehåll sedan naturum öppnade.

Övrigt

I naturums närområde pågår ett omfattande arbete för att utveckla den gamla deponin till rekreationsområde. Under 2019 invigde vi spång och Utemuseum Årummet och parkeringen har utvidgats.

Äntligen har Safaribåten fått en ny ägare och kapten som kommer att köra båtturer på ån.

3.2. Möjligheter

Övergripande:

Det finns stora möjligheter för naturum att utvecklas ytterligare som besöksmål under kommande år. Den nya Skåneleden i Vattenriket och med det ett ökat fokus på vandring kommer att bidra med nya målgrupper. Att Safaribåten återigen har en ägare och kapten betyder oerhört mycket för naturum. Många bussbolag bokar in sig både på båten och på naturum.

De internationella besökarna främst under sommarhalvåret ökar ständigt. Kristianstads kommun ser i allt högre utsträckning vattnet som det unika för staden och kommer under våren och sommaren att intensifiera sitt arbete med att marknadsföra Kristianstad utifrån detta.

Arbetsmiljö:

Vi har under 2019 haft stängt måndagarna under lågsäsongen vilket har gett oss möjlighet att komma ifatt med både underhållsarbete i utställning och i projekt vi driver och genomför. Även under 2020 kommer vi att fortsätta att ha stängt på måndagar. Vi kommer att försöka förbättra säkerheten ytterligare genom att få naturum klassas som ett paragraf-3 område där ordningsvakt får agera.

Utställningen:

Samtliga moduler är nu omgjorda i en första omgång. I enkätundersökningen som genomfördes under sommaren 2019 kom flera synpunkter kring andra språk. Uppenbarligen hittar gäster inte våra översättningar. Under kommande år kommer vi att förbättra flera moduler med valbart engelskt alternativ samt trycka om skyltar med QR kod till engelska och tyska.

Övrigt

Vi märker stort intresse från många aktörer i närsamhället som Regionmuseet, fler föreningar, Mötesplatser för seniorer, Urbana Hembygdsgårdens och kommunens företagshälsovård. Detta ger oss intressanta möjligheter att nå nya målgrupper och visa vägen ut i Vattenriket för fler.

Det kommer att hända mycket framöver i naturums närområde på den gamla deponin.

3.3. Risker**Övergripande:**

Under året går hyresavtalet med nuvarande restauratör ut. Det är av största vikt att naturum har en fungerande restaurang av hög kvalitet. Staden Kristianstad är under omvandling liksom många handelsbaserade städer. Många butiker har stängt i centrum och en del av handeln har flyttat till ett större shoppingcentra utanför staden. Känslan är att detta påverkar antalet människor som rör sig från parkeringen vid naturum till staden och kanske också bidrar till den lilla minskning av besökare vi sett under året.

Arbetsmiljö:

Genom att vi har så stor verksamhet på så få personer är varje medarbetare en mycket viktig kugge för att det skall fungera. Det är av största vikt att alla medarbetare upplever att man hinner få återhämtning efter intensiva perioder.

Övrigt:

Flera stadsutvecklingsfrågor kommer att påverka naturum. Dels påverkar den övergripande stadsutvecklingen, dels kommer det att bli viktigt vad som händer med badhustomten när nuvarande badhus flyttar utanför stan. Flera aktörer har visat intresse för tomten, bland annat Högskolan Kristianstad. Det finns utbyggnadsplaner som visar på höga byggnader som skär av linjen mellan staden via naturumbron ut till naturum och fyller ut delar av Helge å. Den

arkitektoniska siktlinje och koppling mellan stad och våtmark var ett krav i programskrivningen inför naturum. Det är av största vikt att man i fortsatta planer för badhustomten planerar på ett sätt så att man tillvaratar både vattnets värden och den unika kopplingen mellan stad och våtmark.

4. Naturums verksamhet

4.1. Övergripande planering för nästa år

Under 2020 fortsätter vi med samma öppettider som vi haft under året som gått. Vi fortsätter med stängda måndagar och vi fortsätter med ett ökat öppethållande under sommaren. Antalet öppettdagar blir strax över 300 och antalet öppettimmar blir runt 1770.

MÅNAD	DAGAR	TIDER
Januari* Februari Mars	Tisdag-söndag	11-16
April Maj	Tisdag-söndag	11-17
Juni** Juli Augusti	Måndag-söndag	10-17
September	Tisdag-söndag	11-17
Oktober November December***	Tisdag-söndag	11-16

* Stängt 1 januari, samt alla vardagar vecka 2-4 i januari.

**Stängt 21-22 juni.

***Stängt 23, 24, 25 och 31 december.

Utöver detta är naturum öppet under förmiddagar mellan kl. 8.00 och 11.00 för bokade skolklasser och gäster i hörsalen.

4.2. Teman

Naturum Vattenriket bygger programverksamheten på teman som skall spegla såväl arbetet i Biosfärområdet som årstiderna i Vattenriket. Under 2020 är det *Upplev Vattenriket* som står i fokus. Vi kommer på olika sätt att få fler att hitta ut till besöksplatserna i Vattenriket genom att finnas på plats med naturvägledare och spännande aktiviteter.

Vinter i Vattenriket	1/1- 1/3
Tranor i Vattenriket	1/3-12/4
Upplev Vattenriket	13/4-14/6

Sommar i Vattenriket	17/6-16/8
Upplev Vattenriket	17/8-31/10
Forskarveckor	1/11-30/11
Jul på naturum	1/12-31/12

4.3. Programverksamhet

Programverksamheten knyts till de teman som beskrivits ovan. Varje tema omfattar ett stort antal programpunkter med allt från exkursioner, intressanta föredrag till familjeaktiviteter. Utöver detta program erbjuder vi en daglig visning alla öppettidagar, fiskprat varje helg och filmvisning vid begäran. Vårens program bifogas.

Programbladen trycks i en upplaga om totalt ca 20 000 exemplar och informationen om programpunkterna sprids såväl via vårt tryckta program som via hemsida, blogg, nyhetsmail och sociala medier samt till tidningar och stadens evenemangskalender.

Planerade programaktiviteter för 2020:

Under året fokuserar vi på **att visa vägen ut**. Naturvägledarna kommer att flytta ut och erbjuda sina bästa aktiviteter: skogsbad, måla natur och myllrande mångfaldsupplevelser på olika besöksplatser i Vattenriket. Men vi kommer också att ha programpunkter inne på naturum. De större publika föredragen ligger på helgerna. Vi fortsätter ha en stor bredd utifrån mottot "inte bara för Fjällrävenfolket". Under våren har vi till exempel ett kombinerat föredrag och körkonsert om vårt ömtåliga hav.

- *Januari:* Fokus på örnar med föredrag, örnbuskar och örnskådning i Tosteberga samt på vinterfågelmätning med föredrag av Niklas Aronsson.
- *Februari:* Utemys vid brasan, februarilov med biosfärolympiad, skapande pyssel med pinnar och egna fågelmatare.
- *Mars:* Fokus på tranor i alla former, genom föredrag och med bemanning tillsammans med tranvårdar vid Pulken, tranornas B&B. I år provar vi att ha ett trankalas på lördagen i bästa tiden. Under mars har vi också två spännande föredag där vi kombinerar kultur och natur. Det första handlar om fåglar genom konsthistorien och i det andra kombinerar vi berättelser om vårt ömtåliga hav med körsång.
- *April:* Vi börjar april med äggstra kul på naturum och fortsätter sedan med att naturvägledarna flyttar ut på helgerna med olika aktiviteter vid Vattenrikets besöksplatser. På lördagarna blir det Surr i busken längs Årumsspången och på söndagarna allt från artiga vandringar till skogsbad.

- **Maj:** Vi sätter stort fokus på Skåneleden i Vattenriket där första etappen invigs på stadens födelsedag och biologiska mångfaldsdagen 22/5 med festligheter och vandring. Under resten av maj lanserar vi Vandra med andra, där föreningar leder vandringar som de öppnar upp för alla.
- **Juni:** Biosfärdagen firas denna gång med en biosfärbåt eftersom vi har fått tillbaka Safaribåtens turer till Vattenriket. Som vanligt blir det också diplomering av årets biosfärambassadörer. På Nationaldagen är det traditionsenlig konsert med Christianstads Symfoniker i redet och sen följer biosfärläger.
- Under **sommaren** fortsätter vi med dagliga aktiviteter i naturums närområde. Det blir håvning vid håvningsbryggan, qigong, och spångsafari bland annat. Vi fortsätter också med våra konserter i redet.
- I **höstprogrammet** kommer att fortsätta vårt fokus på upplevelser i Vattenriket. I september planerar vi för ett större vandringsevent under Vandringens dag tillsammans med STF.
- Under **Framtidsveckan** i höst planerar vi aktiviteter i vårt kommande skräpplockarprojekt med någon gemensam insats.
- **Forskarveckorna** genomförs som vanligt den årliga forskningskonferensen BIOSFÄR 2020, men vi kommer också att ordna forskarnatt under någon helg när vetgiriga små och stora får träffa Högskolans forskare.
- Den 27/11 fyller så **naturum 10 år**. Vi planerar för att inviga vår nya upptäckarhörna under dagen samt bjuda på ett eldigt program under kvällen.
- Och till slut blir det jul igen med spindlar i julgranen och vacker körsång.

Vandra med andra

Vandring i Uddarp och Bockeboda
Söndag 22 mars kl 10-13
samlad vid Uddarps parkering.
Följ med på en härlig 10 km vandring i omväxlande natur längs stigar och skogsvägar. Ta med egen fika. Arrangeras av Friluftsförbundet och Studiefrämjandet.

Furuboda till Åhus
Lördag 25 april kl 10 Furuboda kursgård.
Svenska Turistföreningen STF leder en vandring från Furuboda till Åhus med stopp vid Gropshålet för att titta på floran. Arrangeras av STF och Studiefrämjandet.

Floravandring vid Dunderbäcken
Tors 14 maj kl 18 Dunderbäckens parkering.
Floravandningsgruppen berättar om värfloren i det vackra naturreservatet. Arrangeras av Naturskyddsföreningen och Studiefrämjandet.

Premiärvandring på Skåneleden i Vattenriket
Fredag 22 maj kl 10-15
Norra Lingenäset till naturum.
Vi firar Kristianstads födelsedag och biologiska mångfaldsdagen med att inviga första delen av Skåneleden i Vattenriket. Det blir tal och fika vid Norra Lingenäset. Sedan leder STF och Friluftsförbundet vandringen tillbaka till naturum. En tur på 10 km längs Årslövssjöns strand och fågelrika strandängar med flera stopp längs vägen. Vattenriket bjuder på bussresa från naturum till Norra Lingenäset med avgång kl 9.30 från naturums parkering. Samrädgemång med Region Skåne och lokala föreningar.

Floravandring vid Mosslanda
Ons 3 juni kl 18 Mosslandas parkering.
Floravandningsgruppen berättar om den rika floran i det nybildade naturreservatet. Arrangeras av Naturskyddsföreningen och Studiefrämjandet.

Vandra Linnérundan
Evert Valfredsson tar dig med längs rundan som är 6 km. Samling naturums parkering. Ta med kaffe och fika!

18 jan kl 10	22 april kl 8
9 feb kl 10	25 april kl 8
23 feb kl 10	1 maj kl 7
8 mars kl 9	3 maj kl 7
11 mars kl 9	6 maj kl 7
18 mars kl 9	13 maj kl 7
22 mars kl 9	21 maj kl 7
25 mars kl 9	27 maj kl 7
29 mars kl 9	30 maj kl 7
1 april kl 8	3 juni kl 8
8 april kl 8	6 juni kl 8
10 april kl 8	10 juni kl 8
15 april kl 8	14 juni kl 8
19 april kl 8	

Arrangeras av Fågelklubben och Studiefrämjandet.

Fotografera naturen med mobilen
Söndag 10 maj kl 11-14 på Ekenabben.
Fotografen Stefan Fallgren som driver instagrampkontot Vandra i Skåne lär oss använda mobilkameran på ett bättre sätt. Vi tränar på komposition, ljus, filter och annat som gör bilderna spännande. Ta med din egen mobil med kamera och en matsäck.

Fotografera med mobilen

Biosfärbåt
Tisdag 2 juni klockan 16.30-19.30
avgång från Tvölbryggan.
Fira nationella biosfärdagen med en båttur i Vattenriket! Stora Safaribåten tar oss med på en tur längs Helga å, förbi betande kor, grönskande strandängar och spelande vadarfåglar. Vi stannar till vid den maderlida Lillöborgen och fikar. Biljetten 180 kr. Föreskrift Stora Safaribåten 0761 840 118, eller maila info@stora-safaribaten.se.

Båttur i Vattenriket

Musik i redet – nationaldagen
Händels Water Music
Lördag 6 juni kl 15 utanför naturum.
Christianstad Symfoniker ger Händels Water Music i redet. Arrangeras med Kultur- och fritidsförvaltningen och Studiefrämjandet.

Storkdag i Viby
Lördag 13 juni kl 11 gårdsbutik i Viby.
Lär om Storkprojektet och se på när årets ungar ringmärks. Arrangeras av Naturskyddsföreningen, Nordöstra Skånes Fågelklubb, Storkens vänner och Studiefrämjandet.

De vilda blommornas dag
Söndag 14 juni på flera platser och tider.
Arrangeras av Naturskyddsföreningen och Studiefrämjandet. Se programmet på kristianstad.naturskyddsföreningen.se.

Hitta fler aktiviteter i de lokala föreningarnas program:
Nordöstra Skånes Fågelklubb
Naturskyddsföreningen
Friluftsförbundet
STF Östra Skåne

ÖPPEN BORG PÅ LILLO
Alla vändagar
3 maj-6 september
kl 11.30-15

Kom till Lillo och upptäck den modertida kongruensen. Ta med fikaskåpen, njut av utsikten och låt solens ljus fylla dig.
Arrangeras av Vattenrikets vänner.

4.4. Tillfälliga utställningar

Följande tillfälliga utställningar planeras för 2020:

- Årsutställning på baksidan av barnhörnans sittgrupp ses över.
- Tillfälliga utställningar i anslutning till våra teman placeras på galler runt Opteryx.
- Under provfisket av mal i augusti tar vi in några små malar till vårt tillfälliga akvarium.
- Barnhörnan görs om till sommaren med en bakgrund där man kan jämföra sin storlek med några av Vattenrikets giganter med inspiration från bland annat Naturhistoriska Riksmuseet.
- Barnhörnan byggs om under höst och vinter till en Upptäcker- eller Forskarhörna på temat mitt i naturen. Här kommer olika upptäckerverktyg med hög grad av interaktivitet att finnas, bland annat ett videomikroskop.

4.5. Kommunikationsinsatser

Vi arbetar i ett brett perspektiv med kommunikationsinsatser och genomför dessa tillsammans med Biosfärenhetens infogrupp. Kommunikationsinsatserna beskrivs i bifogad kommunikationsplan. Några viktiga kommunikationsinsatser under kommande år är:

- Naturums program:
 - Framtagande och tryck av sommarprogram, höstprogram och vårprogram.
 - Marknadsföring av över 400 programpunkter via Facebook, pluggannonser, evenemangskalendrar, nyhetsmail och affischer.
 - Genomförande av över 400 programpunkter.
- Naturums utställning:
 - En helt ny besöksplatsmodul med stillbilder och filmer kring samtliga Vattenrikets besöksplatser och ett urval projektplatser. I anslutning till detta uppdateras besöksväggens information.
 - Komplettering av modulen Biosfär med 2019 års händelser.
 - Ny interaktiv del i läshörnan i utställningen, Ring Vattenriket.
 - Förbättra för utländska besökare genom engelska val i vissa touchmoduler samt QR koder till engelska texter på skyltar.
- Uppstart av nyproduktion av utställningskatalog.
- Förberedelser och genomförande (om vi får medel) av LONA-projekt.

5. Personal

Naturum Vattenriket kommer att ha öppet drygt 300 dagar och ca 1770 timmar för allmänheten. Utöver detta är naturum öppet för skolklasser och andra besökande grupper ytterligare ca 500 timmar.

Den personal som finns på naturum Vattenriket under 2020 är:

- Naturumföreståndare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturvägledare (70%)
- Naturpedagog (100%)
- Projektadministratör (100%)
- Utställningstekniker (100%)
- Marknadsföring (50%)
- Timanställda naturumvårdar kompletterar ordinarie personal under helg och semester

Öppettider, besök och bemanning					
Månad	Antal besök	Antal öppettimmar	Antal öppettdagar	Antal bemanningsdagar	Antal bemanningstimmar
Januari	3957	70	14	155	1232
Februari	5794	120	24	160	1267
Mars	6823	135	27	153	1145
April	7668	150	25	134	1046
Maj	9861	156	26	156	1155
Juni	11064	169	26	150	1152
Juli	17046	217	31	130	1062
Augusti	13638	217	31	120	910
September	7085	156	26	146	1155
Oktober	5043	130	26	141	1115
November	3832	130	26	141	1115
December	4040	115	23	101	840
Summa	95851	1765	305	1687	13194

* December månad är från 2018

6. Kompetensutveckling av personal

6.1. Nästa år

Under 2020 kommer vi att fokusera på vårt årstema *Upplev Vattenriket*. Vi kommer att avsätta tid för att fördjupa kunskapen och kontakten med Vattenrikets besöksplatser samt den planerade Skåneleden i Vattenriket. Vi kommer också att förbättra våra kunskaper om den historiskt intressanta besöksplatsen Lillö och dess storhetstid.

Utifrån medarbetarsamtal kommer vi att lägga upp enskild kompetensutveckling. Nedan följer ett axplock av det vi idag känner till. I vissa fall omfattas all personal, i andra fall är det enskilda som avses.

- Januari: Uppstartsdag naturumpersonal
- Januari: Studiebesök Marint kunskapscenter Malmö samt Kulturen i Lund
- Januari: Vandrings Skåneleden i Vattenriket.
- Våren: Planerings- och exkursionsdagar med Biosfärkontoret
- April: Naturumträff naturum Blekinge.
- Våren: Sötvattenpedagogiskt samt marinpedagogiskt nätverk

- Maj: Studieresa till Örebro
- Augusti: Uppstartsdag naturumpersonal
- September: Nationell naturumträff
- Hösten: Planerings- och exkursionsdagar med Biosfärkontoret
- November: Biosfär 2020, forskningskonferens
- Kompetensutveckling genom de föredrag som erbjuds inom naturums program under året

6.2. Nästföljande fyraårsperiod (2021-2024)

Under en femårsperiod planerar vi en fortsatt kompetensutveckling för att säkerställa vår kompetens inom respektive område, inkluderande såväl naturvägledarkompetens som utställningsteknik och administrativ kompetens. I planen ligger också den internationella konferensen Euromab i Wien september 2021.

7. Plan för förnyelse av fast utställning

7.1. Nästa år

- En ny besöksplatsmodul tas fram under året. I den kan man klicka vidare till samtliga besöksplatser och ta del av stillbild och rörligt material. Filmen "tidsresa på Lillö" ingår i modulen. I samband med detta uppdateras besöksväggens information.
- Modulen Biosfär kompletteras med 2020 års händelser under januari.
- Ny interaktiv del i läshörnan i utställningen, "Ring Vattenriket".
- Vi undersöker möjligheten att göra en app med AR funktion som gör att djuren i utställningen får liv.
- Fortsatt översyn av belysning i utställningen.

7.2. Nästföljande fyraårsperiod (2021-2024)

- Årligen uppdatera modulen "Biosfär" med varje års viktigaste händelser.
- Årlig nyproduktion av årsutställning.
- Fortsatt översyn av belysning i utställningen.

7.3. Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning

7.4. Förankring

De personella resurser som krävs utgörs både av del av tid från Vattenrikets infogrupp och från naturums personal. En rimlig uppskattning av nedlagd tid för de planerade förbättringarna av naturums utställningar är 200 timmar.

I planerad driftsbudget för 2020 finns tillräcklig summa avsatt för att genomföra det som beskrivs ovan.

8.Fastighet/lokaler

8.1.Nästa år

Många större förändringar och kompletteringar är genomförda i naturum sedan starten 2010. I de lokaler som vi förfogar över är inga större åtgärder planerade, men en större ombyggnad är planerad för restaurangen.

8.2.Nästföljande fyraårsperiod (2021-2024)

9.Annan utveckling

Här beskriver ni övriga insatser som inte hör till fast utställning (punkt 7) eller fastighet/lokaler (punkt 8).

9.1.Nästa år

Här följer några av de viktigare satsningarna vi planerar för under 2020 som inte utförligt nämnts under annan punkt.

Café Årum

Café Årum driver restaurangen på naturum genom tjänstekoncession. Nuvarande avtal går ut april 2021 och förberedelser för ny upphandling måste ske under året som kommer.

Naturums närområde

Naturums närområde är till stor del gammal deponi. Delar är redan inom Naturreservat Årummet och hanteras den vägen. Andra delar ligger fortfarande som deponi men kommer successivt att föras över till rekreationsområde. Inom naturreservatet kommer ytor att täckas med magra massor under kommande år för att skapa en mer ängsbetonad vegetation. Detta är väldigt positivt för besökare till naturum.

I naturums allra närmaste omgivning med infart från Härlövsängaleden finns en stor parkeringsyta som under året blivit ännu större och ger plats till många husbilar. Under kommande år planerar Tekniska förvaltningen att förbättra belysningen på parkeringen.

Ännu närmare naturum finns infoplatz, grillplatz och skärmtak. Vi arbetar successivt för att göra denna yta bättre och mer lockande. Under 2020

kommer denna yta att förstärkas med träskulpturer av uttrar som vi tror kommer vara till stor glädje för besökarna.

Tranvärdar

Vid besöksplats Pulken samlas under våren tiotusentals besökare och tranor. Det är ett omfattande arbete att få allt att fungera vid Pulken och flera förvaltningar deltar i detta. Biosfärkontoret samordnar arbetet där bland annat Tekniska förvaltningen, Länsstyrelsen och naturum är delaktiga. Naturums roll vid Pulken handlar dels om Tranvärdarna, dels om webbkameran på tranorna.

Under tre säsonger har vi haft Tranvärdar på plats vid Pulken. Även under 2020 kommer Pulken att bemannas av dessa kunniga värdar i blå jackor som både kan berätta om Vattenriket och om de rastande tranorna. Tranvärdarna kommer att bemanna vid Pulken från 23/3 till och med helgen 4-5 april. Projektet med Tranvärdar samordnas från naturum som också arvoderar föreningar med hundra kronor per timme som deras medlemmar bemannar Pulken. Denna summa bekostas av "pins-pengar".

Vid Pulken finns under mars och april en webbkamera som sänder aktuella bilder från tranornas Bed and Breakfast ut på nätet. Naturums utställningstekniker har hittills varit den som hållit ihop tekniken och praktiken med webbkameran. Under 2019 uppdaterades tekniken och under 2020 kommer vi att erbjuda både kommunens visualiseringscenter och möjligen också butiker och ett större köpcentrum att visa bilden on-line.

Nya och uppdaterade besöksplatser

Under kommande år är följande planerat vid Vattenrikets besöksplatser.

- Biosfärkontoret driver projektet Skåneleden i Vattenriket. Det är 14 mil vandringsled som kan komma att bli del av den populära Skåneleden. Den 22 maj invigs första delsträckan av Skåneleden i Vattenriket på Kristianstads födelsedag och Biologiska mångfaldens dag vid besöksplats Norra Lingenäset.
- Under året kommer en ny utställning på plats vid Karpalundsdammarna.
- Lillöborgens får ett särskilt fokus med en animerad film som visar livet på Lillö på 1650-talet. Filmen kommer att visas på hemsida och facebook, men även på naturum och på padda när Vattenrikets vänner håller öppen borg. Ambitionen är att hitta ett sätt att visa den på plats vid borgen tillsammans med film från insidan av borgen (för rörelsehindrade som inte kommer in), utgrävningarna och livet på Lillö på 1650-talet.

LONA-projekt

Vi kommer att vara delaktiga i två ansökningar till LONA.

Det första projektet kopplar an till Skåneleden i Vattenriket och där vill vi stärka upplevelsen genom att bygga naturstigar med upplevelser vid tre platser, Norra

Lingenäset, vid naturum samt vid Ekenabben under rubriken Bubblare längs Vattenrikeleden.

Vi kommer också att söka medel ur PollinationsLONA till våren.

Pedagogisk verksamhet

Varje år träffar naturpedagogerna runt 80 skolklasser på naturum. En eller två gånger i månaden leder naturpedagogerna familjeaktivitet utifrån aktuellt tema i naturums program. Varje sommar leder naturpedagogerna också ett Biosfärläger som ett dagläger för 20 barn.

Under 2018 och 2019 har vi tagit fram flera pedagogiskt verktyg för att jobba med ekosystemtjänster och vi kommer att fortsätta att lansera dessa.

Under 2019 har två pedagogiska nätverk kommit till på initiativ av Havs och vattenmyndigheten. Det ena har fokus på limniska miljöer och det andra på marina. Vi kommer att prioritera att vara delaktiga i båda.

Kristianstads Vattenrike är ett av Sveriges sju biosfärområden. En aktivitet som kopplar till samtliga dessa områden och till pedagogisk verksamhet är den årliga Biosfärutmaningen. Under 2020 kommer vi att prioritera att vara delaktiga i denna.

Vi kommer också att utveckla samarbetete med föreningen Sportfiskarna i aktiviteter och pedagogisk verksamhet.

Turistutveckling

Stora förändringar sker inom kommunens turismverksamhet i takt med att besökarna använder sig allt mer av digitala tjänster som tripadvisor, booking och olika sociala medier. Kommunen har valt att dels ha ambulerande destinationssäljare som cyklar runt och vistas vid olika platser som lockar många besökare och erbjuda hotell och besöksmål att vara Infopoint för besökare. Naturum är en av platserna dit den ambulerande turistinformationen kommer.

Under året kommer turismverksamheten att göra en nystart kring hållbar besöksnäring. Vi kommer att vara delaktiga i projektet.

Certifieringar

Under kommande år kommer vi att lära mer om och eventuellt gå vidare med både Hållbara evenemang och en ny internationell certifiering kring tillgänglighet i vår egen verksamhet.

9.2. Nästföljande fyraårsperiod (2021-2024)

Biosfärområdets handlingsprogram för innevarande fyraårsperiod beskriver Biosfärområdets och naturums fokusområden.

De fokusområden som rör naturums verksamhet mest beskrivs nedan med texten kursivt markerad där naturum har en extra viktig roll.

Ekosystemtjänster bidrar till välfärd

Tankesättet bakom begreppet ekosystemtjänster, att naturens tjänster är viktiga för människans välfärd, är en naturlig del i biosfärarbetet. Vattenrikets varierade landskap ger förutsättningar för många olika ekosystemtjänster. Våtmarkerna jämnar ut flödet i Helgeån, minskar näringsläckaget och skänker oss ett rikt djurliv och friluftsliv. Strandängarna ger bete och foder, skogen timmer, svamp och bär, kusten bidrar med rekreation och havet tar upp koldioxid och ger oss fisk. Det är viktigt att dessa naturens tjänster bibehålls och förstärks.

Inom de närmaste åren kommer vi att arbeta för att öka medvetandet om Vattenrikets ekosystemtjänster. Vi ska verka för att ekosystemtjänsterna identifieras, kartläggs och blir en del i samhällsplaneringen. Dessutom kommer vi att arbeta i projekt som förbättrar förutsättningarna för naturen att leverera ekosystemtjänster.

Må bra i Vattenriket

I ett samhälle med stress och höga sjuktal blir naturen som källa till återhämtning allt viktigare. En del i vårt arbete är att underlätta för boende och besökare att komma ut i Vattenriket. *Det gör vi genom att tillgängliggöra och informera om områdets höga natur- och kulturhistoriska värden på naturum Vattenriket och vid våra 21 besöksplatser. I naturum Vattenrikets program finns flera aktiviteter som erbjuder naturupplevelser på många sätt.*

De närmaste fem åren planerar vi att vidareutveckla Vattenriket som en källa till lugn och avkoppling för att nå en bättre folkhälsa och livskvalitet. Detta ska ske genom att vi är delaktiga i projekt kopplade till grön rehabilitering och projekt som går ut på att använda naturen som en källa till återhämtning i förebyggande syfte - green care.

Stadsutveckling på ett hållbart sätt

Staden Kristianstad ligger omgärdad av internationellt klassade våtmarker och naturreservat. De som bor i kommunens tätorter har nära till naturen och i

många tätorter finns höga naturvärden inne i samhällena, till exempel Åhus blomrika infarter.

Att uppfylla Unescos uppdrag att vara modellområde för hållbar samhällsutveckling innefattar även stadsutvecklingen. Biosfärkontoret fortsätter att vara delaktigt i flera projekt tillsammans med kommunens övriga förvaltningar. Ett sådant är Vilans strandäng där möjligheten att utveckla stadsdelen på ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart sätt belyses. *Ett annat är arbetet med Härlövs ängar och backar där områden som tidigare använts för deponi ska miljösäkras och utvecklas för rekreation och naturvärden med en inbjudande entré och utemiljö i anslutning till naturum Vattenriket.*

Turism på naturens villkor

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike med naturum lockar 250 000 besökare om året. Vattenriket är en viktig del i Kristianstads kommuns utveckling som turistdestination och ett verktyg för att uppmuntra hållbar naturturism.

I en destinationsutvecklingsprocess som påbörjades i nordöstra Skåne 2015 är naturturism ett av tre teman som ska stärka tillväxt och lönsamhet i besöksnäringen. *Kristianstads Vattenrike är en stark reseanledning till området och skapar förutsättningar för hållbar företagsutveckling.*

Vandring, cykling, fiske, paddling, guidade turer och andra upplevelser utomhus efterfrågas av besökare både från Sverige och de prioriterade utländska marknaderna. Vattenrikets besöksplats Pulken är en populär destination med utvecklingspotential. På våren matas de flyttande tranorna för att undvika skador på lantbrukarnas nysådda åkrar. I fågeltornet intill njuter besökare från när och fjärran av trandansen. *Pulken är ett gott exempel på biosfärarbete och en bra plats att berätta om det.*

Sprida ny kunskap

Att sprida ny kunskap är en viktig del i biosfärkontorets arbete. Kunskapen sprids på Vattenrikets hemsida, genom rapporter, möten med olika aktörer, i guidningar, föredrag och på konferenser på naturum.

I skriftserie "Vattenriket i fokus" samt i pressmeddelanden och artiklar på Vattenrikets hemsida publiceras rapporter, undersökningar och informationsskrifter. Publikationerna sprids till myndigheter, bibliotek, läroverk, tjänstemän, politiker och finns på Vattenrikets hemsida.

Varje november hålls en forskningskonferens, Biosfär, på naturum Vattenriket. Konferensen är ett samarbete med Högskolan Kristianstad med målet att sprida aktuella forskningsrön med anknytning till Biosfärområde Kristianstads Vattenrike. Bland deltagarna finns forskare, naturentreprenörer, journalister, tjänstemän i kommun och Länsstyrelse, personal från andra biosfärområden. Arbetet med att sprida ny kunskap via en rad olika kanaler fortsätter framöver.

Ringar på vattnet

För att nå framgång i arbetet är den lokala förankringen central. En väg är att utbilda så kallade biosfärambassadörer. Sedan våren 2013 har drygt 200 personer utbildats. Tanken är att ambassadörerna ska hjälpa till att sprida intresse och kunskap om Vattenriket som rekreationsområde med varierad

natur och tillgängliggjorda besöksplatser och som modellområde för en hållbar samhällsutveckling. Vi fortsätter att engagera kommuninvånarna genom att utbilda biosfärbassadörer.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike har dessutom en vänförening som samlar in pengar och stöttar olika projekt. *Samarbetet med Vattenrikets vänner och biosfärbassadörerna är viktigt för biosfärområdets förankring och utveckling.*

Digital kommunikation och PR

Biosfärkontoret använder en rad olika digitala informationskanaler: hemsida, facebook, instagram och nyhetsmejl. Här berättar vi om biosfärbetet och tipsar om det som är på gång i Vattenriket och hur besökare och boende kan njuta av naturvärdena på olika sätt.

Nyheter om biosfärbetet publiceras på hemsidan och skickas till intresserade som ett samlat nyhetsmejl en gång i kvartalet. Informationsmejl om programaktiviteter på naturum sprids med täta mellanrum hela året. Hemsidan är både ett viktigt kunskapsarkiv och en plattform för aktuella händelser. De närmaste åren ska hemsidan förnyas. Media är en viktig informationskanal. Vi skickar pressmeddelanden och bjuder in till pressträffar för att berätta om vår verksamhet.

Marknadsföring av naturums aktiviteter sker även i form av annonsering i dagspress.

När det gäller utställningsteknik använder vi qr-koder som en genväg till information, ljudguider och filmklipp. Detta kommer vi att utveckla – allt för att besökaren ska få information på olika sätt och med olika sinnen.

Naturum - mötesplats och skyltfönster

2010 öppnade naturum Vattenriket som biosfärområdets mötesplats och skyltfönster.

Sedan dess har naturum Vattenriket blivit en viktig del i Kristianstads profil. Hit kommer över 120 000 besökare om året från när och fjärran i alla åldrar för att lära sig mer om Vattenrikets unika natur och om arbetet i biosfärområdet.

Naturum vänder sig till en bred målgrupp och inträdet är gratis.

Vi arbetar utifrån Naturvårdsverkets riktlinjer med värdeorden tillgängligt, välkomnande och inspirerande. På bottenvåningen finns en utställning och på övre plan en servering. Båda verksamheterna ska genomsyras av Vattenrikets värdegrund.

Utställningen är bemannad av kompetenta naturvägledare, som visar vägen ut i Vattenriket och berättar om biosfärområdet. Det finns ett rikt programutbud som är gratis för besökarna och bokningsbara föredrag och visningar av hög kvalitet.

Utställningen ska utvecklas kontinuerligt. Opteryx är särskilt viktig och förnyas vart tredje år med en ny upplevelsefilm. På naturum finns en hörsal med fantastisk utsikt över naturumsjön där uttrar och kungsfiskare syns på vintern. Den ska användas i biosfärområdets egen verksamhet för föredrag, möten och pedagogiska aktiviteter. När lokalen är ledig kan andra hyra den för möten och föredrag.

Hitta ut i Vattenriket

Att underlätta för boende och besökare att uppleva Vattenriket är en viktig del i biosfärkontorets arbete. Vattenrikets besöksplatser gör området tillgängligt och sprider kunskap om områdets natur och kulturhistoria. Utgångspunkten är naturum som visar vägen ut till hela Vattenriket med utställning, naturvägledare och ett brett utbud aktiviteter. Vid besöksplatserna finns spångade leder, ljudguider och informationsskyltar. Fem platser har mer utvecklad information, så kallade utemuseer.

Inom fem år ska Biosfärkontoret göra en översyn av besöksplatserna. Ett nytt utemuseum med fokus på havet invigs 2017. Torsebro och Åbjär är andra områden som kan bli besöksplatser. I samband med översynen ska biosfärkontoret ta fram en ny utflyktsguide till området. Arbetet med att utveckla Vattenrikets besöksplatser sker i nära samarbete med C4 Teknik. Förutom cykel och vandring är ridning och fiske områden som kan utvecklas ytterligare.

Vattenriket för alla

Biosfärkontoret arbetar kontinuerligt för att Vattenriket ska vara tillgängligt för så många som möjligt. De närmaste fem åren har vi ett särskilt fokus på äldre och invandrare. Idag finns information om Vattenrikets naturvärden och biosfärarbetet på svenska, engelska och tyska. För att nå nya målgrupper behövs information på fler språk. I projektet Ny i Vattenriket tar vi fram och tillgängliggör detta på hemsidan och på naturum Vattenriket.

Arbetet med att tillgängliggöra besöksplatserna för äldre och personer med funktionsnedsättning fortsätter. Ett mål är att den stadsnära Linnérundan ska vara tillgänglig för rullstolar och barnvagnar.

Naturpedagogik i fokus

Ett särskilt viktigt fokusområde för naturum Vattenriket är att erbjuda naturpedagogisk verksamhet för barn och pedagoger. De närmaste åren ska vi utveckla nya metoder för naturpedagogiken, till exempel skapa biosfärklassrum samt öka samarbetet med biosfärområdets ekologer.

Det viktiga samarbetet med Högsolan Kristianstads lärarutbildning fortsätter. Varje år ska också ett biosfärläger genomföras. Biosfärläget är ett dagläger som vänder sig till barn i åldern 10-14 år. Under ett par veckor får ett tjugotal deltagare vara ute och att lära sig om naturen och människan genom att uppleva, upptäcka och undersöka Vattenriket.

10. Uppföljning

10.1. Besökarundersökningar

Under 2020 fortsätter vi med våra kvantitativa undersökningar av naturums besöksantal, antal deltagare på aktiviteter samt besöksantal till Vattenrikets besöksplatser i landskapet.

10.2. Naturumstatistik

Statistiken rapporteras löpande enligt riktlinjer.

10.3. Tankelistning

Vi kommer att fortsätta arbeta med tankelistning tillsammans med forskare vid Högskolan Kristianstad för att utvärdera vårt ekosystemtjänstverktyg Vattenrikeblomman.

10.4. Övrigt

11. Budget för naturum

För varje naturum ska ekonomisk redovisning göras enligt tabell i excel. Fyll endast i siffror. Eventuella kommentarer till uppgifterna kan göras i text under tabellen.

	Totalt		
	Summa kostnader	11 102	
	Summa intäkter	11 102	
naturum Vattenriket	naturum Vattenriket		
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)
Övergripande arbete naturum	0	350	350
Drift och underhåll naturum			
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)
Drift och underhåll av kommunal fastighet	0	5870	5870
Summa	0	5870	5870
Friluftsliv och information			
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)
Information skyltar, broschyrer, utställningar m.m.	0	200	200
Information tillfälliga utställningar	0	85	85
Summa information	0	285	285
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)
Naturvägledning bemannad naturvägledning, ej personal	0	263	263
Naturvägledning personalkostnader	0	4334	4334
Summa naturvägledning	0	4597	4597
Summa friluftsliv och information	9764	4882	4882
Uppföljning			
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)
Uppföljning friluftsliv och information	0		